

PJESNIČKI OPUS ORSATA (MEDA) PUCIĆA

Sažetak: Pjesništvo dubrovačkog vlastelina Orsata Pozze (Meda Pucića, 1821–1882) neraskidivo je povezano s životnim i društvenim prilikama pjesnikova doba i vezano uz stvarne događaje. Poeziju je shvaćao više kao društveno uvjetovanu nego kao estetsku kategoriju. U pjesničkim postupcima često koristi strukturu pjesničke pripovijetke, vješto asimilira narodne motive i služi se elementima narodne poezije (osmerački i deseterački stih). I u stihovima, uz rijetke primjere intimnih i ispovjednih ljubavnih pjesama iz ranog razdoblja, Pucić djeluje kao angažirani kulturni djelatnik imajući pred sobom vrijedan i plemenit cilj – slobodu svoje uže domovine (Dubrovnika) i slobodu ostalih slavenskih naroda u Europi.

Gljučne riječi: Medo Pucić, Dubrovnik, preporoditelj, slavenska uzajamnost, romantizam, narodno pjesništvo

Orsat Pozza ili kako je sam slavenizirao svoje ime Medo Pucić (1821–1882), dubrovački vlastelin, književnik i političar, jedan je od najistaknutijih Dubrovčana svoga vremena i značajan hrvatski kulturni i književni djelatnik u preporodnom razdoblju i sredini 19. stoljeća.

Školujući se u Italiji (studirao je u Veneciji na Učilištu svete Katarine, a potom pravo u Padovi i Beču) rano je na padovanskom sveučilištu upoznao i usvojio načela talijanskog nacionalnog romantizma o bratstvu, jednakosti i ravnopravnosti svih naroda te dosljedno u pjesništvu i u publicističkim i političkim tekstovima zastupao ideje slavenskog zajedništva, kulturne, nacionalne i političke afirmacije, posebice južnoslavenskih zemalja.

Pucićeva djelatnost bila je izuzetno obilna i raznorodna, bio je pjesnik, pjesničar, kritik, prevoditelj, sakupljač narodnih pjesama, publicist i političar. U radu se razmatra Pucićev pjesnički opus.

Medo Pucić svoju prvu pjesmu napisao je kao devetnaestogodišnji mladić i posvetio je djevojci M... Pjesma je datirana 1840., a kasnije će pod istim imenom napisati pjesme u Padovi 1843. i dvije godine kasnije ponovo u Dubrovniku.

Taj njegov pjesnički prvijenac očituje bliskost s narodnim pjesništvom što će ostati odrednica njegove poezije i u kasnijem razdoblju, karakterizira je liričnost i izraz je njegove domoljubne i aristokratske svijesti. U kiti cvijeća što je lirski subjekt poklanja dragoj Franjo Marković (Marković, 1883: 130) vidi alegoriju obiteljskog grba Meda Pucića¹ kojeg određuju tri boje: žuta, modra i crvena.

¹ U rubrici *Staro knjižtvo* almanaha *Dubrovnik cvět narodnoga knjištva*, 3. svezak, Zagreb 1852. Pucić

Slika 1. Orsat Medo Pucić (1821–1882)

*Uzmi dušo kitu cvijeća
Još ostatak premaljeća.*

*Na prozoru mom je cvala
Mojom rukom zalivena;
Boja joj je još ostala
Žuta, modra i crvena.²*

U pjesmi istog naziva napisanoj u studentskim danima tri godine kasnije uz bliskost s narodnim izričajem pojavljuje se epičnost u ispovjednom deseteračkom tonu, žudnja za ljubavi, slutnja rastanka. U ovoj ljubavnoj elegiji osjeća se pesimizam kojem suprotstavlja pjesnik mladenački polet, ali ona je oproštaj od rane mladosti i nepomoćene sreće.

*Ni noć blaga, ni cvieće mirisno,
No sva zemlja, pustošna ledina,*

---

u književno-kritičkom tekstu o Brueroviću piše o svom obiteljskom grbu: „Gèrb Počića kaže polje modro sa dva pasa zlatna od lèvog vèrha sve do desnog dna, i šest lèrah zlatnieh, tri nad a tri pod pasovima“.

² Medo Pucić. *Pjesne*, Karlovac, 1862: 205.

*Vedro nebo vreće od pepela. –
Gledaj, dušo, već se vihar vije,
Već nas traži, već nas obkoljuje.*³

Treća pjesma s istom posvetom organizirana u šest sestina s rimom abab ccc napisana je u Dubrovniku 1845. i sve tri zajedno predstavljaju zaokruženi ciklus ljubavi u vrtlogu prolaznosti od radosnog buđenja do tužnog ugasnuća koje je konačno.

*Ne plaši se srce tužno!
Nema tebi drugog boja,
Neće niko veće ružno
Lišiti te svog pokoja;
Pod udarcem prvem puklo,
Za vijke si ti umuklo.*⁴

U ovim najranijim Pucićevim stihovima ima proplamsaja iskrenog nadahnuća, mladenačke vedrine koju kasnije zamjenjuje sjeta, gorčina i tuga.

U mladim danima (u Padovi 1841.) Medo Pucić piše pjesmu *Braća* koja svojom evokacijom podsjeća na narodnu pjesmu, a stihovima je na tragu njegovog pjesničkog (i političkog) programa koji će slijediti cijeli svoj život.

*Mili Bože ala ti je mučno
U zemljici tuđoj prebivati!
Kad zazoveš, odziva ti nije;
Kad zaplačeš utjehe ti nije...
Oj nesrećan talijanska zemljo!
U tebi je blaga izobilja
Plodna njiva, mekahno podneblje,
Tihe vode, ladjonosne rieke,
Brda osojna, mramorite gore,
Biela dvori, crkve uzorite,
Nebrojeni u gradovim narod,
Al zaludu – nije naše duše.*⁵

Kao u zbirci *Talianke od Orsata Počića* i u ovoj pjesmi dominira sjeta pjesnikova, usamljenost i gotovo bolna čežnja za domom – domovinom – Dubrovnikom još snažnija i naglašenija u ljepoti talijanske arhitekture, bogatstvu i raskoši njena života. Kao brojni dubrovački sinovi školovao se u Italiji, ona mu je duhovna domovina, ali nije talijansku književnost, kojoj se divio i neizmjereno je cijenio, pokušavao slijediti formom i sadržajem nego se zanosio njihovom borbom za slobodu i ujedinjenje.

³ Isto: 178.

⁴ Isto: 169.

⁵ M. Pucić. *Pjesne*: 202.

Mladi Dubrovčanin ostavio je dubok dojam na slovačkog pjesnika Jana Kollara, ideologa slavenske uzajamnosti koji je uočio njegov talent. Pucić je Kollara susreo prve godine svog studija u Veneciji 1841. godine, a „vrli Slovak“ o tom je susretu zabilježio:

„U Mletcih bijaše ponajznatniji i ponajzanimljiviji moj novi poznanik, gospodin Orsat Počić, austrijanski grof, a dubrovački vlastelin iliti knez.. To je Mladoslav od kojih dvadeset godina, krepka stasa, krasne duše, plemenita duha i znatna pjesničkoga dara“ (Car, 1904: 128).

Zabilježio je i Pucićevo duboko poštovanje i oduševljenje za ideje koje su snažno djelovale na njega i odredile njegov put pa je od tada „mladi Pucić otpočeo svoj pregalački rad kao slavenski apostol pred latinskom Europom“ (Car, 1904: 128).

Kollar spominje pismo koje mu je uputio mladi pjesnik, a kojim se očituje Pucićevo oduševljenje slavenstvom i već u tim godinama oblikovana svijest o temeljnoj zadaći svekolika njegova budućeg rada:

„Visokopoštovani Gospodine! Rieč ona – Slavljanstvo – a veće unutarnji njezin sluh, – koju ste meni vatreno priporučili prid Vašim odlaskom iz Mletaka, pružila je u srcu mome duge žile i prsi moje jakiem žarom razgorjela tako, da ne mogoh uzdržati nadahnuta slova“.⁶

Iz Kollarova putopisa⁷ iščitavamo jasnu misao mladoga Pucića o njegovim kasnijim nastojanjima: „Nije pjesnički lovor cilj moj, niti pohvala, ali srčano vjerujem, da književna izobraženost puka jest moguće sredstvo za dovest ga na oni stupanj slavni, gdje vriedan postaje nazvati se vlastiti“⁸ (Marković, 1883: 131).

Na koncu pisma Kollaru Pucić se potpisao kao „Vaš podniženi sluga Orsat Počić, Iliro-Slavjan iz Dubrovnika“.

Godine 1842. Pucić opčinjen sveslavenskim romantizmom piše pjesmu posvećenu Kollaru u Padovi, naziva ga *poslanikom nebeskim* i u deseteračkim stihovima iznosi svoj pjesnički program koji će odrediti njegovo kasnije djelovanje i na drugim područjima. Očituje stav o potrebi angažiranosti, ideju o pjesniku koji je svjestan prilika u kojima živi.

*Pjevaj sinko, Slav se preporadja!
I ja zgrabih gusle javorove
Pjesme pjevah na jedinoj struni...
Ali duši nestadoše glasi...*

* * *

*Sad je vrieme bojak vojevati,
Krvcu lievat, spasit domovinu
A ne gudit po sljepačkoj gusli –⁹*

⁶ Isto

⁷ Kollar je u zimu 1841. prije putovanja po sjevernoj Italiji posjetio Hrvatsku.

⁸ Franjo Marković. „Knez Medo Pucić“, *Rad JAZU* 67, Zagreb 1883: 131.

⁹ M. Pucić. *Pjesne Meda Pucića*, Karlovac, 1862: 188.

U ranom razdoblju tijekom školovanja u Padovi nastaje njegova pjesma *Slavljanstvo* koja se kasnije u pjesničkim izdanjima javljala u različitim verzijama, ali je zadržala svoju prvotnu sveslavensku misao. Riječ je o Pucićevoj programatskoj pjesmi.

„Blago puku, čija sila
 „Stoji jedra, zdrava, čila
 „Dok je vjeran on svom narodu
 Niko nesmie dirat m` u slobodu.“¹⁰

U Padovi 1841. nastaju i neke od pjesama iz *Bosanskih davorija* koje će kasnije ući u pjesničku pripovijest *Cvijeta* gdje kroz stihove Pucić propagira ideju kojoj se iz srca predao. Već u tim mladim danima on ima viziju zajedničke slavenske zajednice i ideju o organskom rješenju *istočnog pitanja* kako ga je kasnije zastupao. U Srbiji koja je „Otmanski jaram svrgla“ i Crnoj Gori vidi slobodne južnoslavenske države, a ostalim slavenskim narodima najavljuje „rujnu zoru, žarki dan“.

Srbija se digla veće
 Otmanski je jaram svrgla;
 Čulo se je na daleče
 Kad je ropsko kolo strgla;
 Borila se ne zaman,
 Sad joj svietli žarki dan.

Crnogorska eno vila
 Mirno slavne dane traje;
 Kol` je teška tudje sila
 Ona davno ne poznaje;
 Borila se ne zaman,
 Sad joj svietli žarki dan.

A mi kako? Svedj u tmuni
 Da stojimo crna lica?
 Deder braćo! na visini
 Vedra sja i nam danica.
 Borba neće biti zaman,
 Rujna zora, žarki dan.¹¹

Pjesma *Slovincim u Mlecima* napisana u Padovi 1843., godinu kasnije u *Zori dalmatinskoj* 11/1844. objelodanjena je kao *Slavjanima u Mletcih pozdrav*, započinje stihom *Oj junaci...* dok je na stranicama *Slovinca* za 1882. godinu broj 23 tiskana pod naslovom *Slovincim u Mlecima* i započinje stihom *Oj našinci na zemljici tudjoj!* (ista verzija pjesme tiskana je i u Lukšićevom izdanju *Pjesne* 1862.).

¹⁰ M. Pucić. *Pjesne*:199.

¹¹ Medo Pucić. *Pjesne*.(Bosanske davorije) Karlovac, 1962: 1891–190.

*Oj našinci na zemljici tudjoj!
Sama spomen mile domovine
U vjeri nas i u skupu drži;¹²*

Ova pjesma svjedočanstvo je Pucićevih druženja i prijateljstava za vrijeme boravka u Italiji, ocjenjivana kao „najvrsnija od svih pjesama prve mu dobe, odlikuje se poletom fantazije, žarom mlada rodoljubnog čuvstva i plastičkim prikazivanjem pučkog života“ (Marković, 1883: 144). Pucić zaključuje pjesmu romantičarskim zazivanjem novog doba i buduće sloge koja će svim Slavenima donijeti dane slave i slobode:

*Naša stara oživjet će mati,
Past će tmina, sinuti će svjetlost,
Slogom će se srca raspaliti,
Slavjan put će sebi prokrčiti.¹³*

Od polovice 1846. do konca 1848. Pucić putuje Italijom i u tom razdoblju nastaju lirsko-elegijske pjesme objavljene u zbirci *Talianke*¹⁴ i epska pjesma *Karađurđevka* u kojoj je opjevao podvige prvog osloboditelja Srbije Karađorđa Petrovića.¹⁵

Pjesme iz ove zbirke plod su Pucićevih mladih dana, nastale na koncu njegovog školovanja u Italiji. Iako u predgovoru iznosi kako su stihovi u *Talianka-ma* pisani u raskoši i blagostanju europskom „u sred namamá raszipnoga života, u zlatniem dvoranama, kod dragocienih trpeza, sred trka engleskiah konja, pod zvekom klavira i pijenom šampanjskoga“¹⁶, ipak ih prožima domoljubna čežnja i romantičarska sjeta, misao o sudbini njegovog naroda i ljubavna bol. Pjesme objavljene u ovoj zbirci u većini su soneti posvećeni (izgubljenoj) ljubavi i domovini u kojima je priželjkivao slobodu slavenskih naroda. Izdvojila bih pjesme nastale turbulentne 1848. posvećene Adamu Mickiewiczu i Danteu Alighieriu.

Početak te revolucionarne godine kad je austrijska politika srušila sve iluzije, zatekao je Pucića u Rimu gdje se upoznao s Adamom Mickiewiczem¹⁷, apostolom slavenstva čije pjesništvo određuju dvije velike ideje – vjera u Boga i uskrснуće njegove domovine. Prijateljstvo s Mickiewiczom ostavilo je snažan i dubok trag na Meda Pucića, blizak mu je njegov sentimentalni misticizam, čežnja za domovi-

¹² M. Pucić. *Pjesne, Meda Pucića*, Karlovac 1862: 184.

¹³ M. Pucić. *Pjesne*: 186.

¹⁴ *Talianke od Orsata Počića*. Zagreb 1849.

¹⁵ I za ovo Pucićevo djelo pojavljuju se različiti nazivi – Karađurđevka, u rukopisnoj autobiografiji naziva je *Karađorđica epos* (*Biografija Meda Pucića, Arhiv SANU, 7380/43, Gjurjevića* u izdanju *Talijanke od Orsata Počića*, Zagreb 1849. i *Karagjurjica u Pjesne Meda Pucića*, Karlovac 1862. što je konačno i potpuno izdanje

¹⁶ *Talianke od Orsata Počića*, Zagreb 1849.

¹⁷ Adam Mickiewicz veliki je poljski romantičarski pjesnik, najveći duhovni autoritet svoga vremena čije je djelovanje bilo odlučujuće za formiranje poljske kolektivne svijesti. Vjerovao je u napoleonske ideje i revolucionarni preobražaj. Začetnik je poljske romantične drame (*Dušni dan*), a u pjesništvu sretno spaja sentimentalizam, romantizam i realizam. U Rimu 1848. od pape traži da se stavi na čelo narodno-preporodnih pokreta u Europi.

nom, vezanost uz pejzaž kroz koji iskazuje svoja čuvstva. Bio je to susret poletarca i moćnog orla u vječnom gradu kamo je poljski bard došao sa svojim sljedbenicima „posvetiti desnicu“ oslobođenju Italije, a spojila ih vizija majke Slavije od Dubrovnika do Krakova.

BROJ 11. I. GODINA

NA II OXUJKA 1844

ZORA DALMATINSKA.

Ovaj list izlazi svaki petak. Godišnja mu je cijna 4 f. u Zagre, a po ostalim mjestima u Austrijskoj cesarstvu 5 f. zarud pošte. Neza se pošiljati za silu godišne, ali na četiri jednaka rubla u Najvećim listovima, ali na C. K. poštama, i njihovim yuzuracima. Knjige i stvari ne primaju se, ako nisu prešli od sravnika Grčka.

Zora Dalmatinska daje se u zamjenu za knjigopisne saradbi ili stvari list.

Slavjanima u Mletcih pozdrav.

O junaci kih u tudjoj strani
 Sama spomen otadžbine drage
 Derxi vjerna, ja desnice vaie
 Pred serce sam stianul i mi skupa
 - Bas uloba kad Mletčanin mnogi
 Dragoj skrovna poil prozor idjaoe -
 Bujna vinca čaše ispraznilmo
 I pjevanmo junačkim napjevom
 Punih grudih pjesme domorođake;
 Pak na naše spjeve gromovite
 Kano odziv prijateljaskog glasa
 Njesmol' čuli jeku naših gorah?
 Mila bratjo! njesmolli vidjeli
 Gdje se bjeli na planini vila?
 Gdje se igra po dalinah kolo?
 Gdje barjaci pred pukom se viju?
 Za ženikom klijene svatove?
 Mladu mater s' čedom na njeđarcu?
 Starce s' štapom, babe sa kuđjelom?
 A junake s rukom na handjaru?
 Jel' prevara? a njesmol' vidjeli
 Kako dimu sela i varoši
 Kako gusle-aljepci po gualima
 A djevojke uz tambur' zacija?
 Kak' se marva po livadi kreće
 A čobani na hladu spavaju?
 Černi ajduk po gori se vuče
 Okom prječi, stapom hraste lomí
 Dušmanima pripravija jadove?

- Oj draxestih uspomeno puna!
 Oj blaxnestva časovi prekratki! -
 Blago vami ki ste pokraj mora
 Kim nit gore nit visoko zgradje
 Nit duhrave, nit zemljica černa
 Ne granice silu od očjuh!
 Palazite, sutra, bratjo, zoron
 Prije nego bjeli dan osvana
 Palazite moru na obale
 Penjite se na kamen najviši,
 Molite se laganom oblaku
 Da vam seba prostor razvedruje,
 Pak tud zrakom, pogledom uprite,
 Viduli se Velebitja versí,
 Vječnim snjegom silno nakitjeni,
 Narko sunce virili za njima;
 Iacite se aređ valovah hladnih
 Što pod vama u kamaže bije,
 Nek to sinje usavrije more,
 Nek zagerli strašne klaurine,
 Slavnu krunu našeg zavijača,
 Nek poneše domovini ljubav
 Štano sercem zalostju ganutim
 Njezi šalju siuci odaljeni.
 Na taj djelov usigratče čversto
 Novom silam serce našinacah,
 Naša stara oxivjeteha majka,
 Slogom che se duše spalili,
 Slavi put che ljepo napravili.

U Peđetu Travnog mjeseca 1843.

**Grani Poetich
 Vlastelin Du bravah!**

Slika 2. Pucićeva pjesma *Slavjanima u Mletcih pozdrav* objavljena na naslovnici *Zore dalmatinske* broj 11 za godinu 1844.

Zdravicu Adamu Mickiewiczu napisao je Pucić u Rimu 11. ožujka 1848. i naslovio jednostavno *Adamu Mickiewiczu* i očitovanje je Pucićevih sveslavenskih zanosa. Kroz četrnaest katrena s obgrljenom rimom autor deseteračkim stihom pouzdano pruža svoju desnicu velikom Poljaku, koji u njemu budi radosnu nadu i razvija novu zastavu jedinstva i zajedništva sveslavenskog. U godinama gubitka nada u hrvatskoj književnosti, kad se ruše ideali ilirizma, otvara se prostor za prihvaćanje poticaja iz drugih naroda, posebice slavenskih. Mickiewicz je za Pucića estetičko-poetički uzor, a Mickiewiczeva ideja racionalistički uređenog svijeta kakvim ga je Bog stvorio, njegovo široko shvaćeno domoljublje koje se sljubljuje s univerzalnim slobodoljubljem, solidarnost s nacionalno i socijalno potlačenima i poniženima pridonijela je Pucićevom shvaćanju širine i uzajamnosti slavenstva na velikom prostoru:

*Ustaj, ustaj plemeniti rode,
Zgrabi koplje, oklope, barjake;
Pod novijem znakom zbroji junake
Pod zastavom vjere i slobode.*

*Ko prot Bogu i protiva tebi?
K moru bježi Turčin poludivlji
K Dubravam Nijemac pužljivi
I gnusni se Madžarin istriebi.*

*Slobode će medju tvojih sinova
Uvijek biti domovina prava,
A davna će gospodovat Slava
S Dubrovnika bielog do Krakova.¹⁸*

Utjecaj Mickiewiczza na Pucića očitovao se i u drugim njegovim (publicističkim i političkim) djelima, iako Mickiewiczzev poljski mesijanizam¹⁹ prihvaća Pucić samo uvjetno, zapravo funkcionalno u odnosu na vlastite ideološke i političke premise. Pucić ga pozdravlja kao svog velikog uzora koji nakon dugih lutanja dolazi u Rim.

*I ja negda s malog čuna moga
Gledah tvoju korablju golemu...
Slabo ptiče u grmu svojem
Pjesmu pjevah orla nebeskog.²⁰*

¹⁸ Medo Pucić. *Pjesne*. Karlovac, 1962: 75.

¹⁹ „Mesijanizam možemo definirati kao tip historiozofskog i utopijskog mišljenja koji, na temelju neodržive dijagnoze sadašnjice, u kojoj su ugrožene temeljne vrijednosti kolektiva (u slučaju Poljaka nakon dioba i sama egzistencija nacije), spas projicira u vremenski neodredivu, ali metafizički dokazivu i posve vjerojatnu budućnost. Kao tekst kulture biblijske je provenijencije, i to dvostruko: starozavjetni dolazak Mesije doživljava se kao prefiguracija kolektivnog izbavljenja (Židova); istodobno pak novozavjetno uskrснуće Isusa Krista tretira se kao prefiguracija kolektivnog uskrснуća (čovječanstva)“; vidi u Davor Blažina. „Hrvatska čitanja poljske romantične drame“, *Drugi slavistički kongres Zbornik radova II*, Hrvatsko filološko društvo, Filozofski fakultet Zagreb 2001: 87–99.

²⁰ Medo Pucić. *Pjesne*. Karlovac, 1962: 73., u bilješki Pucić podsjeća na svoj prijevod Mickiewiczza

Pucić razumije i Mickiewiczzeov egzistencijalni nemir kojim su prožeti njegovi stihovi nakon lutanja Europom i u političkoj emigraciji u Rusiji. U njemu vidi pjesnika koji je prvi uzdigao dostojanstvo slavenstva, srčano želi ostati na njegovom putu i slijediti ga kao poslušno đače u plemenitoj ideji ostvarenja slobode za svoj potlačeni narod.

*Ja za tobom, ko za popom đače
Sveštena ću prepjevati slova,
Navještiti ću očekano doba
Svom narodu, što u lancu plače.²¹*

U Raveni na Danteovom grobu 4. prosinca 1848. Pucić pjeva ovom velikanu pjesničke riječi (*Na grobu Danta Alighiera*) tražeći od njega blagoslov za povratak u domovinu i odgovor na pitanje o uspjehu svoje borbe za opću narodnu stvar. Na grobu genijalnog pjesnika Pucić ispovijeda svoju tugu, traži utjehu i pita se hoće li njegove nade biti ostvarene te žali što je njegov narod uspavan i neosviješten.

*A mogo bi riječ prijat moju
Kako što ti, i ja za mladosti
Svu obidjoh očevinu svoju,

Nebi l` jošte našo slobodnosti
Živo sjeme gdjegodj sahranjeno
Pod gomilom djedovskih kosti;

I nesrećno tad spoznah koljeno
Dobre volje puno, dobre ćudi,
U divljaštvu lele! Zarašteno.
* * *
Te ja videć – prosto meni bilo –
Svu narodnu gizdu razasutu
Srce mi je jadom propištilo;

Pa sudbinu prokleh našu krutu
I da skrijem svoje duše ranu
Italije utekoh se putu.²²*

Pucić se divi pjesniku *Božanstvene komedije* i u iskrenoj bujici osjećaja Frano Kulišić nije vidio samo „suhu prigodnicu“, opovrgavajući tako određenje Pucića kao „prigodnog pjesnika“ i navodeći kao primjer Goethea kojemu su „dvije trećine slave donijele upravo prigode na putovanju kroz Italiju“.²³

objavljen u tršćanskoj *La Favilli* 1843.

²¹ Isto, 75.

²² Medo Pucić. *Pjesne*, Karlovac 1862: 67

²³ Frano Kulišić. *O Medu Puciću. U spomen tridesete obljetnice smrti (1882–1912)*. Dubrovnik: Srpska dubrovačka štamparija, 1912: 28.

Slika 3. Pjesma *Na grobu Danta Alighiera* u zbirci *Pjesne*, Karlovac 1862. (str. 66–67)

Uoči 1848. zamah novih predpreporodnih gibanja odnosi ga na put kroz južnoslavenske zemlje kako bi se upoznao s prilikama u kojima žive narodi na prostoru od Jadranskog do Egejskog i Crnog mora, približio njihovoj kulturi, književnosti, družio se i prijateljevao s istaknutim filozofima i pjesnicima. Želio je biti što bliže duhu književnog pokreta, priželjkivao je slobodu slavenskih naroda, ali prilike su bile drugačije.

Iste godine objavljuje u *Danici ilirskoj*²⁴ sonet *Dubrovnik* napisan prije povratka iz Italije u kojem ispovijeda lutanje „od nemila do nedraga“, bol zbog udaljenosti od rodnog grada, pita se ima li kraja nemiru koji ga progona i hoće li ikad dostići svoj cilj i naći potrebno smirenje i spokoj. Razlog pjesnikove boli i bježanja u tuđinu je nesloboda njegova grada.

*Sam odaljen od kućnoga praga
Svuda tražim ali zaman mira;
Za udesom što me sveđer tira
Od nemila bježim do nedraga.*

*Hoću li se tog izbavit vruga?
Hoću l' igda doć do živog vira*

²⁴ *Danica ilirska* 26/1848.

*Kud me goni neboriva vira?
Očevina zar mi nije draga?*

*O, da bogme, jest mi ona mila,
Jest Dubrovnik na srcu mi rana...
No sad vlada njim bezbožna sila*

*Pa već mrzim do rodnoga stana,
Spomen mrzim što mi srce kosi
I sv`jet hudi što taj gr`jeh podnosi.²⁵*

Stihovi su zrcalo ljubavi pjesnika – oduševljena republikanca koji teško podnosi sumornu sliku svoga grada i pati zbog njegove sudbine jer njome nakon stoljeća slobode vladaju tuđini i ta patnja stalni je njegov pratitelj na književnom i životnom putu.

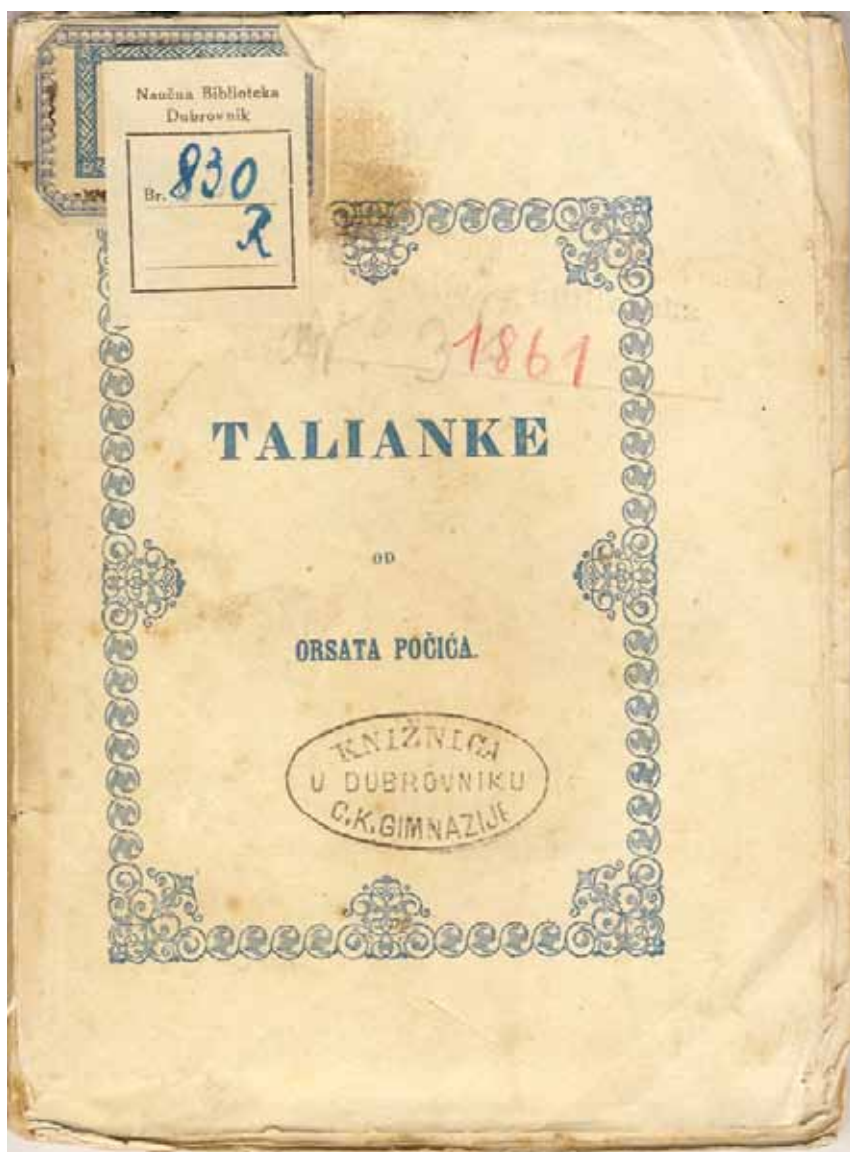
U prvoj Pucićevoj pjesničkoj zbirci *Talianke od Orsata Počića* tiskanoj u Zagrebu 1849. „Bàrzotiskom nar. tis. Dra. Ljudevita Gaja“ (u predgovoru je naveo kako knjiga izlazi *u nevirijeme*) objelodanjeno je četrnaest soneta koje objedinjuje naslov *Izpoviesti*. Doživljavamo ih kao (ponešto zakašnjeli) Pucićev sonetni vijenac posvećen njegovoj tajanstvenoj „djevojci M“. U ovom ciklusu, kao i u nastavku u almanahu *Dubrovnik* dvije godine kasnije, pjesnik pokušava nasljedovati kanone petrarkističke lirike i slijediti svoje renesansne prethodnike (iako svoje sonete piše desetak godina poslije Vrazovih *Đulabija*). Ocjenjivani su kao „biser Medove poezije“ i „kita miomirisna cvijeća pjesnikova srca“²⁶ (Kulišić, 1912: 39) u koje je pretočio „najfinije svoje osjećaje i svezao ih čistom iskrenošću čustava“ (Kulišić, 1912: 39). U stihovima se izmjenjuju ljubavni i domoljubni osjećaji, ljubavna čežnja, bol zbog neostvarene sreće i žudnja za dragom i mladošću koja odlazi sa stihovima koji su pjesnička slika neslobodnog doma kojim vlada tuđin i tjeskobnih prilika. Pjesnika razdiru intimne drame, osjeća dvostruku bol – zbog ljubavi koju više ne može ostvariti i briga zbog budućnost svoje domovine. Taj emotivni raskol i strepnje zbog sadašnjosti koja mu izmiče u nezaustavljivoj prolaznosti života i nesigurne budućnosti u kojoj možda neće uspjeti ostvariti svoje težnje i zadaću koji je sam sebi namijenio, očituju se u prvom sonetu.

*Ne daj Bože da me tak` umori,
Da moj život usahne bez plodi,
Da od mene spomen ne ostane.²⁷*

²⁵ Medo Pucić. *Pjesme Meda Pucića Dubrovčanina*. Pančevo: Naklada knjižare braće Jovanovića, 1879: 197.

²⁶ Kulišić, F. *O Medu Puciću*. „U spomen tridesete obljetnice smrti (1882–1912)“ : 39.

²⁷ M. Pucić. *Talianke*: 5.

Slika 4. Zbirka *Talianke* od Orsata Počića, Zagreb 1849.

U posljednjoj tercini pjesnik iskazuje egzistencijalni strah, muči ga pitanje ostavljanja traga u osobnom životu, ali i u životu (kulturnoj povijesti) svoje domovine.

Petrarkistička poezija neostvarene i idealizirane ljubavi, podsjećanje na prvi fatalni susret izmjenjuje se sa stihovima u kojima pjesnički oblikuje nezadovoljstvo zbog političkih prilika i položaja slavenskog svijeta (zemalja). Sudbinsku vezanost i opčinjenost ljepotom i umirujućom snagom mora, koju će očitovati i u svojoj *Cvijeti*, pjesnički je oblikovao u trećoj strofi (tercini) XI. soneta:

*Ja sam tebe svedj ljubijo, more,
I pokornim duše zadivljenjem
Gledô tvoje bezdne i ponore;*²⁸

Nakon razočaranja Pucić se vraća u Dubrovnik i marljivo radi kao pokretač i urednik, uz Matiju Bana, prvog književnog časopisa u Dubrovniku na hrvatskom jeziku. Djeluje i piše kao povjesničar, književni kritik, prevoditelj, publicist i političar. Piše sonete, o ljubavi, neumitnom rastanku, prolaznosti i objavljuje ih u trećem svesku almanaha *Dubrovnik cvět narodnoga knjištva* tiskanom 1852. u Zagrebu (Tiskom Franje Župana).

U drugom dijelu almanaha naslovljenom *Novo knjižtvo* objavljen je prilog *Različne pësmice od Mede Počiča*²⁹ u kojem je deset Pucićevih soneta i jedna pjesma od petnaest rimovanih (naizmjenična rima) katrena (u zbirkama *Pjesne Meda Pucića*, Karlovac 1862. i *Pjesne Meda Pucića Dubrovčanina*, Pančevo 1879. objavljena je pod naslovom *Žalosnica*).³⁰ Svi soneti spjevani su u Firenci 1851. i njima je nastavljen sonetni vijenac koji s ovima čine soneti nastali u Italiji (objavljeni u prvoj pjesničkoj zbirci) u razdoblju od 1846. do 1848. Ova poezija pokazuje pjesnika zrelog izraza koji dobro vlada jezikom i formom i bilježi svoja intimna razmišljanja. Središnje preokupacije su ljubavna bol i žudnja za nesuđenom dragom, tuga zbog propasti stare slave Dubrovnika, čežnja za odmorom od lutanja i razočaranja i smirenje koje traži u veličanstvenoj ljepoti vječne prirode. Pucić je zamišljen i zabrinut nad prolaznošću i ograničenošću našega ovozemaljskog trajanja. Život doživljava kao trenutačno primirje stiješnjeno mnogo jačim i snažnijim silama koje nas određuju prema Božjoj volji, a uspoređuje ga s jednim *ubavim oduškom*.

*Šta je život? lëpa nëka nada
Uživanje božijega svëta
Časti, ljubve, slave, blagih lëta` `
Koja hoće da te smami mlada.*

Kao pravi romantičar naš se pjesnik već u tridesetoj oprašta od mladosti i svetih trenutaka ushićenja, zaokupljen je prolaznošću i nezaustavljivim tijekom vremena koje sve odnosi, ostavlja zanose i nade pokušavajući kroz čvrstu formu soneta svesti račune svog dotadašnjeg života u očekivanju *puste starosti*. Ovaj sonet slika je emotivne pustoši pjesnikove.

*Čas za časom, dan za danom leti,
Ustopce nam vrëme lëta krade
Tak i meni god već trideseti
I šnjim konac mladosti nastade.*

²⁸ M. Pucić. *Talianke*: 13.

²⁹ Ovako je najavljen Pucićev prilog u sadržaju dok je tekst objavljen s naslovom *Pësmice Meda (Orsata) Počiča*

³⁰ U karlovačkoj zbirci na str. 44. i u izdanju u Pančevu (ciklusu *Istočnice*) na str. 62.

*S bogom dakle o časovi sveti
 Uzhićenja, vjere i nade,
 Prostodušnog sèrce čisti svèti.
 S Bogom za svedj, s bogom za svedj mlade.*

*Ali zbilja! priatelji mili,
 Tot' smo cèlu čašu već ispili?
 Da jeli vam osladila usta?*

*Kako, kako? To je sva ta tuga
 Za koj tuži toli starost pusta?
 Oto samo? zbilja? uh! uh! ruga!³¹*

Motivi Pucićevih soneta također pokazuju ugledanje na narodnu poeziju, utjecaj narodnog pjesništva otkriva se i u leksici. U završnoj pjesmi Pucić pjeva o ljubavi, sreći, ljepoti, kratkotrajnosti i prolaznosti svega u životu, prirodi i rodnom gradu koji mu je lijek za sva njegova razočaranja. Nakon deset objavljenih soneta slijedi pjesma razočaranog putnika koja je lirska ispovijed pjesnikova i na neki način predstavlja završetak Pucićevog sonetnog vijenca započetog još u pjesničkoj zbirci *Talianke*. Kroz stihove pratimo njegov put po Europi. Pucić spominje svoje boravke i školovanje u Italiji (*Italija slavna mati svetih uspomena/U čarovno svoje krilo zaman mene primi*), posjete Francuskoj (*Vidjoh Franciju pomamljenu, ludu ko dèvojku, / koja svagdan mènja ljubav, zakon i zanata*) i Njemačkoj (*Vidjoh Nëmšku babetinu padnutieh zubi*), ali nigdje nije našao potrebni i traženi mir (*Sada kud ću? hoćul' iskat svoju domovinu*).

Jedino smirenje nakon dugih i brojnih lutanja svijetom nalazio je u Dubrovniku; rodni grad nakon tuđinstva pružao mu je utjehu i počinak:

*Ja najvolim pokraj mora sidjet u samoći,
 Slušat žamor od valovah kako žale liže,
 Razgledivat mēsečinu jasnu o ponoći,
 I rumenu čekat zoru da se s bërda diže;*

*Ja najvolim šušnju lišća izpod toplog daha,
 I razиграj od oblakah po nebeskom pasu,
 Bèlo krilo labudovo da po vodi maha;
 Zlatno géérlo slavuljevo u milosnom času;³²*

U prvoj zbirci *Talianke* objavljeno je 14 soneta uz još dvije pjesme, zatim pjesme posvećene Kollaru, Mickiewiczu, Danteu i Jelačiću, tri pjevanja iz *Karajurgevke* te prijevodi stihova Dal' Ongara, Shakespearea, Puškina, Leopardija.

³¹ Isto, 226–227.

³² Isto: 229.

Slika 5. Zbirka *Pjesne Meda Pucića*, Karlovac 1862.

Druga zbirka *Pjesne Meda Pucića* (tiskana u Karlovcu 1862., Naklada tiskarskog i književnog zavoda Abela Lukšića) posvećena je „Najboljem slovinskom pjesniku Narodu“ i donosi većinu pjesama iz prve zbirke. Izostavljeni su prijevodi Shakespearea, Puškina, Dal`Ongara. Karlovačko izdanje donosi pet pjesama iz ciklusa *Iztočnice* (*Prinkipo*, *Pašinica*, *Bezimen*, *U stepi*, sve datirane u Carigradu 1858. i pjesmu *Crnooki*, napisanu iste godine u Beogradu), prijevod Manzoniya i ulomak iz *Cvijete*.

Godine 1862. objavljuje pjesmu *Braća u Naše gore listu* (pjesma je napisana u Padovi 1841. i slika je zavičaja kojeg je *odasvud magla pritisnula*, poprište susreta braće (Hrvata i Srbina) koji se ne poznaju, a jedino što ih razdvaja je vjera, ali *Božja nije kada razdor radja*.³³

U knjizi *Poesie serbe di Medo Pucić (Orsatto Pozza) volgarizzate da Giovanni de Rubertis* tiskanoj 1866. u Campobassu u De Rupertisovom prijevodu na talijanski objavljene su ponovno pjesme posvećene Danteu, Kollaru, Mickiewiczu, pjesme iz ciklusa *Iztočnice (Prinkipo, Pašnica, U stepi, Pazar, Petrograd)*, ulomak iz *Cvijete* naslovljen *La Peccatrice (Grješnica)*, pjesma posvećena banu Jelačiću objavljena je s izmijenjenim naslovom *Očekivanom osvetniku (Allo sperato vendicatore)* bez spominjanja banova imena u pjesmi. Prevoditelj je izabrao po svom sudu najbolje Pucićeve pjesmotvore i u predgovoru izrazio sumnju u svoj rad navodeći kako nije siguran da je uspio prenijeti pjesnikove misli i pogoditi boju izvornika. Pjesmu *Italiji* za ovaj izbor preveo je autor Medo Pucić. Na koncu objavljeno je pismo autorovo prevoditelju.

Slika 6. Zbirka *Poesie serbe di Medo Pucić...*(Campobasso 1866).

³³ Medo Pucić. *Pesne*, Karlovac 1862: 203.

U zbirci *Pjesme Meda Pucića Dubrovčanina* tiskanoj 1879. u Pančevu u Nakladi knjižare braće Jovanovića na ćirilici u ciklusu *Listopad* objavljeno je devet njegovih pjesama iz zadnjeg razdoblja, prva je pjesma *Bugarska* napisana u Đakovu 1. svibnja 1789., te *Srbi na Kosovu*, *Slovinac*, *Radnički lik*, *Helvecija*, *Poma*, *Italiji*, *Striženo*, *košeno do Slave sv. Ćirilu i Metodu* napisane 1863. Slijedi pjesnički ciklus nazvan *Iztočnice* u kojem je također devet pjesama, među njima je pet koje su pjesničke impresije s putovanja Rusijom u kojima lirski subjekt ispovijeda, poput pravog romantičara, svoju ojađenost, samoću, tugu, nemir. Ove pjesme nastale su i pod velikim utjecajem Mickiewiczovih *Krimskih soneta*. Prva pjesma ovoga ciklusa je *Prinkipio* (otok na Mramornom moru u blizini Istambula, op. K. B.), slijede *Pašinica*, *Bezimenik*, sve nastale u Carigradu 1858, te *U stepi* napisana u blizini Odeze u listopadu iste 1858. godine i *Petrogradu* napisana nešto ranije – u St. Petersburgu 10. srpnja 1852. Uz njih dio ovog ciklusa čine pjesme *Crnooki* napisana u Beogradu 1858., dvije pjesme nastale u Dubrovniku 1852. – *Pazar* i *Žalosnica* i pjesma *Jelačiću banu* (Zagreb 1849.).

Slike groblja i grobljanskih motiva ukazuju na ugledanje na Mickiewicza kojemu su to vrlo česti motivi pa tako i Pucić u *Pašinici* pjeva:

*Kako čempres tmasto gusto
Kako groblje n`jemo, gluho,
Ko munara pouznošno,
A ko more nemilosno,
U njedrima hrani suho
Pašinica srce pusto.³⁴*

Pjesma *U stepi* ukazuje kako je od Mickiewicza preuzeo sentimentalni mistificizam, slika pust i neprijateljski pejzaž u kojem još jače čezne za svojim pitomim Dubrovnikom.

*Nigdje ništa, prli zgara
Ljetnim žarom nebo kruto
Doli gola sve pustara,
Polje p`jeskom svud nasuto
Niđe brda, niđe r`jeke
Niđe duba, niđe s`jenke. -*

(...)

*Lele! Āe ste vi planine
Vinogradom nakićene?
Āe ste smokve, Āe masline
Kajsije prerumene?
Āe ste tići, staglinići
Modrokosi slavuljići?*

³⁴ Medo Pucić. *Pjesme Meda Pucića Dubrovčanina*. Pančevo: Naklada knjižare braće Jovanovića, 1879: 51.

*Де si пчела слатки рој,
Дубровниче де si мој?*³⁵

Slika 7. Prva stranica zbirke *Pjesme Meda Pucića Dubrovčanina*, Pančevo, 1879.

U pjesmi *Petrovgrad* veliča slavenstvo i nudi nagovještaj nove budućnosti za slavenske narode:

³⁵ Isto: 56–57.

„*Odje barem slavski car stoluje!*
Slava Bogu! Slavljjan gospoduje!“

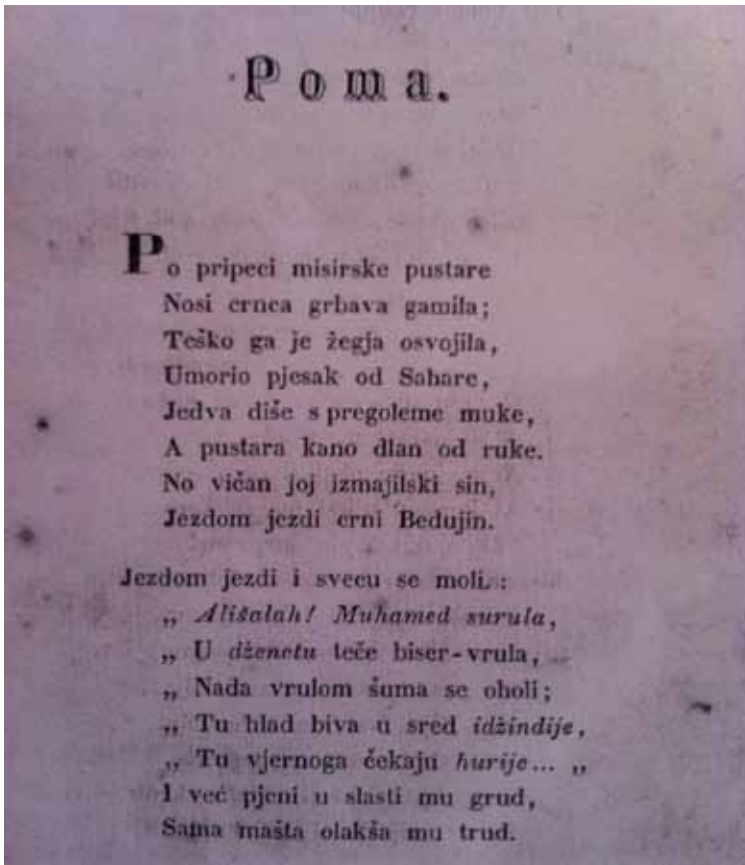
Potom je u ovoj zbirci objelodanjena lirsko-epaska pjesma *Cvijeta (prvi i drugi dio)* te ciklus *Talianke* u kojem su pjesme posvećene Danteu i Mickiewiczu, dvije pjesme bez naslova, nastale u Livornu 1848. i u Lucci 1847. godine te sonetni vijenac od dvadeset i četiri soneta. Potom slijedi *Karađurđevka* i ciklus *Travanj* koji čine pjesme napisane u mladim danima. Tu su dvije pjesme posvećene djevojci M, *Narodna pjevačica*, *Slovincim u Mletcima*, *Ivanu Kolaru*, *Bosanske davorije*, *Slavjanstvo*, *Braća*. Znakovito je pjesnik ovaj ciklus uokvirio pjesmama posvećenim njegovoj tajanstvenoj Lauri (djevojci M), a na kraju je zbirke, kao završni pečat, prva njegova alegorijska pjesma. Na koncu su i *Pjesme u note stavljene* uglazbljene od češkog kompozitora H. Hladačka i posljednja posvećena Ćirilu i Metodu koju je uglazbio Franz List.

Pjesma *Poma (Palma)* objavljena je i ranije u prvom i dugo očekivanom svesku *Dubrovnika Zabavnik Narodne štionice dubrovačke* 1866. za godinu 1867. na značajnom uvodnom mjestu. Biljka koju je autor gledao u svom okruženju prenesenu iz stranog podneblja poslužila mu je da istakne prednost domaćeg nad tuđim. Poma ne daje ploda, beskorisni je ukras koji samo crpi snagu, a takvo je i tuđinstvo. Onodobna kritika navodi kako bi njena estetska prosudba *pronašla dosta mana zbog usiljenih slika*, ali ističe njenu etičku snagu – pokazuje moć ideje kao pjesničke građe. Stihovi su trebali biti *testament mladom naraštaju i ogledalo Medove duše* (Popović, 1882: 290–298). Ovu programatsku pjesmu Marko Car smještao je među brojne Pucićeve prigodnice koje je stvarao sretan trenutak i sretna misao (Car, 1904).

Oj tugjuinstva jalnog se okani!

*Svakoj zemlji Bog je način dao,
Vlagu, žegu skladom razgranao
Da svoj narod svojom hranom hrani,
Znano zelje želudac ne kvvari,
Kućno sukno nikad ne ostari
A ko gleda na sokoljev let
Slabo c`jeni pitu i sklet.*

Onodobna je kritika govoreći o Pucićevom pjesništvu isticala preporoditeljski i prosvjetiteljski karakter, domoljubnost i naglašenu ideju slavenskog zajedništva u njegovim pjesmama.

Slika 8. Pucićeva pjesma *Poma* u *Dubrovniku Zabavnik Narodne štionice dubrovačke* 1866. za godinu 1867.

Isticalo se Pucića kao tvorca novog pravca u poeziji (slijedio je narodno pjesništvo formom i sadržajem) jer on nije „bio takav pjesnik, koji bi pjevao u besposlici samo onako da stihove pravi“ (Kulišić, 1912: 27) nego se pjesnički oglašavao „iz potrebe kad je na to imao instinktivnu naklonost, kad su mu osjećaji zapovijedali, i stoga su njegove pjesme svaka za sebe nešto što vidiš da nije usilovano ili nategnuto, pa ih od duška čitaš; bio je iskren, pravi pjesnik“ (Kulišić, 1912: 27).

Pucićevo pjesništvo neraskidivo je povezano s životnim i društvenim prilikama pjesnikova doba i vezano uz stvarne događaje. Poeziju je shvaćao više kao društveno uvjetovanu nego kao estetsku kategoriju. U pjesničkim postupcima često koristi strukturu pjesničke pripovijetke, vješto asimilira narodne motive i koristi elemente narodne poezije (osmerački i deseterački stih).

Sam Pucić držao je kako „malo haje obćinstvo obaznat ćutjenja“, kako je iskazivanje osjećaja i lirski izraz manje prikladan u vremenu koje je tražilo pun angažman za ostvarenje ideja slavenstva te po mišljenju nekih kritičara (F. Marković, op. K. B.) nije ni toliko nastojao oko intimne lirike:

„...nego je pretežito pisao samo pjesme sadržaja i smjera općenarodnoga: pjesma mu je samo sredstvo tomu, da se narod dovije onoga stepena, gdje je vriedan postati samostalan; samo s tom misli piše on, samo ta misao nuka ga, da što piše priobći svietu.“ (Marković, 1883: 136).

I u stihovima, uz rijetke primjere intimnih i ispovjednih ljubavnih pjesama iz ranog razdoblja, Pucić djeluje kao angažirani kulturni djelatnik imajući pred sobom vrijedan i plemenit cilj – slobodu svoje uže domovine (Dubrovnika) i slobodu ostalih slavenskih naroda u Europi. Upravo zbog naglašenog programskog usmjerenja njegovo pjesništvo ostaje u okvirima skepticizma povijesnog trenutka i tipičnih romantičarskih obrazaca uz proplamsaje iskrenog pjesničkog nadahnuća kad ispovijeda svoje intimne nemire, strahove i htijenja.

Literatura

- Arsić, I. (2009). *Dubrovačke teme XIX veka*. Beograd: ARS Libri.
- Bakija, K. (2002). Časopis *Dubrovnik cviet narodnog književstva. Kolo: časopis Matice hrvatske*, 4, 23–79.
- Bakija, K. (2002). Almanah *Dubrovnik cviet narodog književstva (kjižtva)* – prvi književni časopis na hrvatskom jeziku u Dubrovniku. *Zbornik radova Riječki filološki dani 4* (Međunarodni znanstveni skup održan u Rijeci od 9. do 11. studenog 2000.), 29–37.
- Bakija, K. (2005). *Knjiga o „Dubrovniku“ (1849–1852)*. Zagreb: Erasmus Naklada d.o.o.
- Banac, I. (1992). *Dubrovački eseji*. Dubrovnik: Matica hrvatska, ogranak Dubrovnik.
- Bersa, J. (2002). *Dubrovačke slike i prilike (1800–1880)*. Dubrovnik: Matica hrvatska.
- Blažina, D. (2003). „Mickiewicz u Hrvata: između legende, estetike i politike“, *Zbornik Zagrebačke slavističke škole, Čakovec-Zagreb*, 155–169.
- Blažina, D. (2001). „Hrvatska čitanja poljske romantične drame“, *Drugi slavistički kongres, Zbornik radova II*, Hrvatsko filološko društvo, Filozofski fakultet Zagreb, 87–99
- Car, M. (1904). *Moje simpatije III*. Dubrovnik: Srpska dubrovačka štamparija Pasarić.
- Crijević, S. M. *Bibliotheca ragusina. I–III*. Zagreb: Prvo tiskano izdanje po rukopisu priredio Stjepan Krasić, 1975.-1980.
- Fabris, A. (1896). „Medo Pucić (1821–1882)“, *Kalendar „Dubrovnik“ za godinu 1897*. Dubrovnik, 48–74.
- Flaker, A. (1966). Književnost hrvatskog preporoda prema sentimentalizmu (Marta Posadnica u hrvatskoj književnosti). *Kolo*, 4 8/10, 223–225.
- Haler, A. (1944). *Novija dubrovačka književnost*. Zagreb: HIBZ.
- Hrvatski biografski leksikon 1*. (1983). Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.
- Hrvatska enciklopedija*, 2. svezak. (1941). Zagreb: Naklada hrvatskog izdavačkog bibliografskog zavoda.
- Hrvatski latinisti II*. Pet stoljeća hrvatske književnosti 3. (1970). Zagreb: Matica hrvatska.
- Hrvatska enciklopedija 1*. (1990). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslava Krleže.
- Ivanišin, N. (1953). Značajke lirike u časopisu Slovinac. *Anali Historijskog instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, 2, 369–389.

- Ivanišin, N. (1956). Pokretači i važniji suradnici dubrovačkog časopisa „Slovinac“. *Dubrovnik: časopis za književnost, nauku i umjetnost*, 4, 1–12.
- Ivanišin, N. (1962). Časopis Slovinac i slovinstvo u Dubrovniku. *Rad JAZU*, 324, 171–245.
- Ivanišin, N. (1966). *Dubrovačke književne studije*. Dubrovnik: Matica hrvatska.
- Kasumović, I. (1904). Dubrovački pjesnici u XIX vijeku prije ilirskog preporoda. *Školski vjesnik: stručni list Zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu*, 10, 857–860.
- Kombol, M. (1961). *Povijest hrvatske književnosti do narodnog preporoda*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Kulišić, F. (1912). *O Medu Puciću. U spomen tridesete obljetnice smrti (1882–1912)*. Dubrovnik: Srpska dubrovačka štamparija.
- Lučić, J. (1991). *Dubrovačke teme*. Dubrovnik: Matica hrvatska.
- Marković, F. (1883). Knez Medo Pucić. *Rad JAZU*, 67, 125–206.
- Milutinović, K. (1962). Medo Pucić i narodni preporod u Dubrovniku. *Dubrovnik*, 3/4, 13–27.
- Novak, S. P. (2003). *Povijest hrvatske književnosti*. Zagreb: Golden marketing.
- Perić, I. (1964). Društveno-politička i kulturna djelatnost narodne štionice u Dubrovniku (1863–1887). *Dubrovnik: revija za književnost, umjetnost, nauku i društvena pitanja*, 2, 49–65.
- Perić, I. (1997). *Dubrovačke teme XIX. stoljeća*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Pucić, M. (*Orsat Počić*). (1849). *Talianke*. Zagreb.
- Pucić, M. (1862). *Pjesne Meda Pucića*. Karlovac: Naklada tiskarskog i književnog zavoda Abela Lukšića.
- Pucić, M. (1879). *Pjesme Meda Pucića Dubrovčanina*, Pančevo: Naklada knjižare braće Jovanovića.
- Prohaska, D. (1916). Adam Mikiewiczz i Medo Pucić. *Nastavni vjesnik*, XXIV, 340–353.
- Rafolt, L. (2009). *Drugo lice drugosti*. Zagreb: Disput.
- Stojan, S. (1998). Preporoditeljska pregnuća Orsata (Meda) Pucića. *Dani hvarskog kazališta*, XXIV, 373–378.
- Stojan, S. (2005). Orsat Medo Pucić. *Izabrana djela* (295–361). Zagreb: Matica hrvatska.
- Stojanović, I. (1900). *Dubrovačka književnost*. Dubrovnik: Srpska dubrovačka štamparija.
- Stojanović, I. (1923). *Najnovija povijest Dubrovnika*. Dubrovnik: Knjižara J. Tošovića.
- Šenoa, A. (1875). Medo Pucić. *Vienac* 22, 358–359.
- Šidak, J. (1966). Hrvatski narodni preporod – ideje i problemi. *Kolo: časopis za književnost, umjetnost i kulturu* 8/9/10, 158–169.
- Šicel, M. (1971). *Stvaraoci i razdoblja u novijoj hrvatskoj književnosti*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Vaupotić, M. (1966). *Hrvatska suvremena književnost*. = Contemporary Croatian Literature. Zagreb: P.E.N. Club Centre.
- Vince, Z. (1988). *Putovima hrvatskoga književnoga jezika*. Zagreb: NZMH.
- Vraz, S. (1934). O Dubrovčanima. *Ilirska antologija* (ur.S.Ježić). Zagreb: Minerva.
- Zore, L. (1902=). Paljetkovanje o Medu Puciću. *Srđ*, 520–529.
- Živančević, M. i I. Frangeš. (1975). *Povijest hrvatske književnosti IV*. Zagreb: Liber.

Katja Bakija

THE POETRY OF ORSAT MEDO PUCIĆ

Summary: The poetry of Dubrovnik aristocrat Orsat Pozze (Medo Pucić, 1821–1882) is closely connected with living and social circumstances of his time and with actual events. He considered poetry to be a socially conditioned category rather than an aesthetic one. His poetic methods often included the structure of poetic story, ingenious assimilation of folk motifs and folk poetry elements (octosyllabic and decasyllabic verse). With some rare exceptions of his early intimate and confessional love poems, Pucić verses reveal his active involvement in culture aiming at a valuable and noble goal – freedom of both his immediate homeland (Dubrovnik) and of other Slavic nations in Europe.

Key words: Medo Pucić, Dubrovnik reformer, Slavic reciprocity, Romanticism, folk poetry